14 EKİM 1975 SALI ● 150 KURUŞ ● EKONOMİ

Politika

CHP İLE AP SONUÇTAN HOŞNUT: MSP'DE KARAMSARLIK HÜKÜM SÜRÜYOR: DP SESSİZ

BİRLEŞEN SAĞIN OYLARI AZALIRKEN SOL OYLARDA BÜYÜK ARTIŞ VAR

SEÇİM YAPILAN 27 İLDE SAĞ PARTİLERİN TOPLAM OYU İKİ YILDA %63'TEN %55'E DÜŞERKEN SOLUN OYLARI %37'DEN %44'E ÇIKTI

1973'den 1975'e...

Önceki gün seçim yapılan 27 ilin 1973 milletvekili seçimi sonuçları ile 1975 senato ve milletvekili ara seçimi sonuçlarının karşılaştırılması

	1973 Milletvekili	1975 Senato ve Milletvekili	
AP	%33	%41	+%8
CHP	%37	%44	+%7
MSP	%12	% 8	−%4
DP	%11	% 3	−%8
MHP	% 3	% 3	
CGP	% 3	—	
TBP	% 1	%0,5	−%0,5

CHP VE SOL OYLARIN GELİŞMESİ (BÜTÜN YURTTA YÜZDE OLARAK)

	CHP	TİP	TBP	TOPLAM
1965	28.7	3.0	-	31.7
1969	27.4	2.7	2.8	32.9
1973	33.3	-	1.1	34.4
1975 (27 İLDE)	43.7	-	0.5	44.2

AP VE SAĞ OYLARIN GELİŞMESİ (BÜTÜN YURTTA YÜZDE OLARAK)

	AP	MSP	DP	MHP	CKMP	CGP	YTP	MP	Toplam
1965	52.9	-	-	-	2.2	-	3.7	6.3	65.1
1969	46.5	-	-	3.0	-	6.6	2.2	3.2	61.5
1973	29.8	11.8	11.9	3.4	-	5.3	-	0.6	62.8
1975 (27 İLDE)	40.7	8.4	3.1	3.3	-	-	-	-	55.5

1975 SEÇİMİNİN ANA BİLDİRİSİ: SOL İLK KEZ İKTİDARA ADAY

1975 Kısmi Senato ve M. Vekili ara seçimleri, senatör dağılımından çok, Türk siyasi hayatının derinliklerinde gelişmekte olan eğilimleri yansıtması açısından önem taşıyor. Bu temel eğilim, sağ oyların gerilemesine karşı, sol oyların hızla artışı şeklinde özetlenebilir.

CHP'nin "ortanın solu" sloganını ortaya attığı ve sosyalist TİP'in de katıldığı 1965 yılını, daha bilinçli bir sağ-sol kutuplaşmasının başlangıç noktası sayarsak, sol oyların 1973'e değin çok ağır bir tempoyla arttığını, buna karşılık, 1973 ile 1975 arasında, kendisi içinde yüzde 25'e, mutlak olarak ise yüzde 10'a yakın bir fırlayış yaptığını görüyoruz. Geniş kitlelerin siyasal tercihlerinin çok zor değiştiği gerçeği gözönünde tutulduğunda, son iki yılda görülen bu artış 1975 seçiminin en anlamlı sonucudur.

Öte yandan, sağın oyları 1965'le 1973 arasında uzun bir süre dağılmadan değişik kaplar arasında çalkalanmış, buna karşılık 1975 seçimlerinde ilk olarak önemli bir düşüş göstermiştir.

CHP'nin oylarında iki yıl gibi, tarihsel açıdan çok kısa bir süre içinde gerçekleşen büyük artış Türkiye'nin geleceği açısından bu partinin 1973 seçimlerinde kazandığı başarıdan daha anlamlıdır.

CHP, artık, sağın bloke oyları bölündüğü için değil, kendisi hızla büyüdüğü için en çok oy alan parti durumuna gelmiştir.

Türk solu, seçmen sandığında bir türlü alamadığı dönemeci dönmüş ve ilk olarak iktidarın en ciddi adayı olmuştur. 1975 seçimlerinin asıl bildirisi, işte budur.

DEMİREL: «İLK SEÇİMDE AP TEK BAŞINA İKTİDARDADIR»

Başbakan ve AP Genel Başkanı Süleyman Demirel seçim sonuçlarını yorumlarken, AP'nin gelecek seçimlerde tek başına iktidar olma olasılığının ortaya çıktığını bildirdi.

1973'e göre, seçim yapılan illerde sağın aldığı oy oranının yüzde 63'ten yüzde 55'e gerilediğini, sol oyların yüzde 37'den yüzde 44'e yükseldiği 12 Ekim seçimi sonuçları, MSP'de karamsar bir havanın doğmasına neden oldu.

DP çevreleri ise seçim sonuçları karşısında herhangi bir yorumda bulunmayarak, sessiz kalmayı yeğlediler.

ANKARA (POLİTİKA) - 12 Ekim seçimleri, sağın her grubuna mensup oyların toparlanması açısından AP için bir başarı basamağı oldu. CHP da AP'ye oranla az sayıda senatörlük kazanmasına karşın, oy yüzdesinde büyük ölçüde artış oldu... MSP oyların da beklenenin de ötesinde düşme görüldü. MSP'nin oylarının bir bölümü CHP'ye giderken, fanatik oyları ise AP aldı. Bu arada DP'nin oyları da geniş ölçüde dağıldı.

Dün öğleye doğru, Senatodaki sandalye dağılımı genel olarak belli olduktan sonra siyasi partilerin genel merkezleri de görüşlerini açıklamaya başladılar. CHP ve AP Genel Merkezleri elde ettikleri sonucu büyük başarı olarak nitelediler.

CHP'NİN GÖRÜŞÜ

CHP Genel Merkezine göre, yapılan seçimler, CHP'nin Türkiye'nin en büyük partisi olduğunu vurguladı. Seçimler, CHP'nin güçlendiğini kanıtla-

(DEVAMI 2.DE)

kanayan kuan (YAZISI 10. SAYFADA)

Maria Ortaequi, oğlunun Franko rejimi tarafından öldürülmesinden sonra gelecek hafta mahkemede yargılanacak olan, ölüme mahkum edilmeleri beklenen gençlerin duvar afişi ile, bu afiş, Fransa'da idamları protesto mitingine ve diğer on iki kişinin idamını önlemek için hazırlanmıştır.

Cumalıoğlu: "Koalisyonun yapısı müzakere edilebilir„

ANKARA - Seçim sonuçları konusunda görüşlerini açıklayan MSP Genel Başkan Yardımcısı Fehmi Cumalıoğlu MSP'nin oy kaybı olmadığını, yine üçüncü parti durumunda olduğunu belirterek AP'nin bir seçim sarhoşluğu içinde bulunduğunu söylemiş ve "koalisyonun yapısı ilerde müzakere konusu olabilir" dedi.

"AP PARTİZANCA HAREKET ETTİ"

Milli Selamet Partisi Genel Başkan Yardımcısı Fehmi Cumalıoğlu Adalet Partisi'nin partizanca hareket ettiğini öne sürdü ve şunları söyledi..

"Seçimlerden önce AP çok partizanca harekek etmiştir. Bilhassa YSE yetkilileri köylülere çok baskı yaptılar. Yollarınızı yapmayız diye köylüleri tehdit ettiler ve bazılarına, kendilerine oy verilmesi için yemin ettirdiler. Bunları da seçimlerde etkisi buyük olmuştur. Ama bu bizim azmimizi daha da körüklemiştir.

Bizim bir oy kaybımız olmadı; gene güçlü ve üçüncü parti olduğumuz ortaya çıktı."

MSP Genel Başkanvekili Cumalıoğlu AP yanaşırsa, "Bir erken seçim söz konusu olabilir mi?" sorusu üzerine şimdilik bunun söz konusu olmayacağını ifade etti.

MSP Genel Başkan Yardımcısı, "Bazı dış konularda karar alınması sırasında taviz söz konusu olabilir mi?" sorusuna şu cevabı verdi:

"MSP'nin tutumunda hiçbir değişiklik olmayacaktır. Böyle bir şey olursa AP'nin maskesi düşecektir."

BÜLENT ECEVİT: "CHP ilk seçimde iktidar olabileceğini ortaya koydu„

ANKARA - CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit 12 Ekim seçimlerinin sonuçlarıyla ilgili olarak verdiği demeçte "C.H.P. 1973 genel seçimlerinden de üstün bir başarı sağladı ve yapılacak ilk genel seçimlerde tek başına iktidar olabileceğini ortaya koydu" dedi.

Ecevit Adalet Partisi'nin sağdaki oyları kendisinde birleştirebileceği kadar birleştirdiğini, buna rağmen CHP'nin ilerlemesini sürdürerek en güçlü parti durumunu daha da güçlenerek koruduğunu söyledi. CHP lideri seçim sonuçlarının henüz ayrıntılı olarak alınmadığını, buna rağmen partisinin yüzde bakımından, 73 seçimlerine göre büyük ölçüde oy artırdığının kesinlikle ortaya çıktığını belirterek şunları söyledi.

"AP sağdaki bütün oyların kendi oyları olduğunu ve kendinde toplanması gerektiğini öne sürerek seçimlere girdi. Bu gerçekleşirse AP'nin de çoğunluk partisi olacağı ve tek başına iktidara gelebileceği ortaya çıkacaktı. AP bunu sağlamak için bir cephe hükümeti kurdu ve her çareye başvurdu, sağ oyların bölünmemesi, AP'de birleşmesi isteğini seçim propagandasının baş unsuru olarak işledi. Hükümet ortağı partileri eriterek oylarını kendine çekebilmek, öte yandan hükümet dışındaki DP'nin tabanını ele geçirebilmek için yapabileceği herşeyi yaptı. Ayrıca eski demokratların tam desteğini sağladı. CHP den ayrılanların kurduğu bir partiyi de yanına alıp resmen kendisini desteklemesini sağladı."

Ecevit AP'nin seçim kazanabilmek için "partizanlığı görülmemiş ölçülere vardırdığını, halkı yıldırıp CHP'yi sindirebilmek umuduyla her zorbalığı yaptırdığını" söyleyerek şöyle devam etti:

"Hükümet ortağı partilerin sokak gücünü birçok yerde kendi hizmetinde kullandı. Devletin tüm maddi olanaklarını seçim kazanmak için harcayıp hükümeti, halk için çalışacağı yerde kendi çıkarına istismar etti. AP'nin hesabına göre bunların sonucunda CHP gerileyecek ikinci parti durumuna düşecekti. AP de birinci parti olarak tek başına iktidar olma noktasına erişecekti. AP'nin bu umutları gerçekleşmedi. CHP'nin seçim kazanma ve iktidar olma umudunu sağdaki oyların bölünmesinde değil, toplumdaki gelişmeye, halktaki bilince ve kendi demokratik sol yolunun doğruluğuna bağlandığını seçimlerden önce söylemiştim. CHP, yeni doğrultusundaki ilerleyişini sürdürdü. Çok partili demokratik rejime girişimizden beri en yüksek oy oranına bu seçimlerde erişti."

SAĞ, TÜRKİYE'DE İLK KEZ SEÇİM KAYBEDERKEN...

Senato üçte bir yenileme seçimiyle boş milletvekillikleri için dün yapılan seçim, ülkenin siyasal görünümüne yeni bir açıklık, hattâ bazı yönleriyle kesinlik getirmiştir. Sonuçların ilk özelliği, Türkiye'de Sol'un sürekli bir gelişme içinde olduğunu, tek başına iktidar olmaya namzetliğini koyduğunu göstermesidir. Çok değil, iki yıl önce, bütün söylenen sözlere ve Ecevit'in Başbakan olabilmesine rağmen, Sol'un 1973'teki toplam oy gücü % 33'tür; önceki gün seçim yapılan illerdeki gücü ise aynı tarihte % 37'dir.

Aradan iki yıl gibi kısa bir süre geçtikten sonra, bu 27 ilde, Sol'un ya da CHP'nin oy oranı % 44'e yükselmiştir.

Sağ oyların değerlendirmesini yaparken bir yanlışa düşmemek için dikkatli olmak gerekir: Önceki günkü seçim, Demirel ve AP adına büyük başarı, hatta zaferdir. Ama Sağ adına, aynı ölçüde büyük bir yenilgi. AP, 1973'te bu 27 ilden % 33' oy alabilmişken, önceki gün bu oranını % 41'e yükseltme başarısını göstermiştir. Ancak, bu kıyaslama Sağ oylar açısından ve gene aynı illerde yapıldığında, sonuç şudur: 1973'te toplam % 63 olan Sağ oylar (AP, MSP, DP, CGP, MHP), 1975'de, % 55'e düşmüştür...

27 ilin ortaya koyduğu gösterge, iki yıl içinde Sol oyların % 37'den % 44'e çıkması; Sağ oyların ise % 63'den % 55"a düşmesidir.

İkinci ilginç nokta ise şudur: Yandaki sütunlarda verilen istatistik ve kıyaslamada görülebileceği gibi, Demokrasi tarihimizin hiç bir döneminde Sol'un artış hızı bu kadar yüksek, Sağ'ın da düşüş temposu böylesine belirgin olmamıştır. Ve daha önemlisi, Sağ, ilk kez seçim kaybetmiştir, önceki gün. 1973'teki sadece bir bölünmedir; 1975'teki ise bir yenilgi.

Kaldı ki, Sağ ve Sol'daki kümelenme, Türkiye'nin özellikleri çerçevesinde, klâsik "ikili danışıklı dövüş" görünümünde değildir; güçlü bir sosyalist partinin Sol'un içindeki yokluğuna rağmen, CHP ve AP kendi doğrultularında radikal tavırları da içeren ve radikal ölçülerle birbirinden farklılaşan partilerdir. İkisinin arasındaki mesafe, herhalde, bir İngiliz "İşçi" Partisiyle Muhafazakârlarının, bir Alman "Sosyal Demokratlarıyla" Hıristiyan Demokratlarının arasındaki mesafeden, çok daha geniştir.

Önümüzdeki bir-iki yılı büyük ölçüde etkileyecek olan bu olgulardan, önümüzdeki bir - iki ayı etkileyecek olanlara dönelim: Gerçekten, MSP, ne yapacaktır şimdi?

AP'nin ve Demirel'in alacağı tavır bellidir; kendilerine büyük yarar sağlayan bu koalisyonu sürdürmek, ya da, riski de göze alıp, bir an önce seçime gitmek. Her iki şık da AP için olumludur; AP adına Sağ'ın içinde kaybettiği oyları eksiğiyle bile olsa toparlama işlemi, hatta tamamlanmıştır.

CHP, herhalde bir erken seçim ya da hükümete katılma yanılgısına düşmeksizin, kendinden yana çalışan zamanın dolmasını bekleyecektir.

DP, artık üzerinde konuşulamayacak durumdadır. CGP bitmiştir. Türk siyasal sahnesindeki işlevi bir türlü anlaşılamayan TBP'de öyle. MHP ise olduğu yerde ve düzeyde durmaktadır.

Önemli olan, MSP ve onun şimdi izleyeceği politikadır, önümüzdeki günler açısından. MSP'nin, seçim yapılan 27 ildeki 645.000'lik oyu, 1973'te 351.000'e inmiştir. Katılma oranının önceki gün düşük olması nedeniyle, oran açısından, 1973'teki % 12' den % 8'e gerilemedir bu. Ne var ki, koalisyon ortaklığında kaldığı sürece gelişmenin hangi yönde olacağı, gidişin nereye varacağı, artık açıktır.

MSP koalisyonda kalmaya devam ederse, şu ya da bu bakanlığa yerleştirdiği birkaç militanla ya da açılan birkaç imam-hatip okuluyla, veya Bakanlık "forsuyla" kendini avutacaktır ama, önümüzdeki ilk genel seçimde yok olacaktır. Koalisyonu bırakıp çekilse, belki yeniden Demirel'in başarısızlıklarını vurgulama imkânını, Türkiye'yi zaten bekleyen zor günleri kullanarak Sağ'ı kendisinin kurtaracağını söyleme imkânını bulacaktır ama, bu da sonucu belli bir yol değildir.

Ancak bir şey bellidir; önümüzdeki günlerin "anahtarının" bu kez gerçekten MSP'nin elinde olduğu.

İsmail Cem

ferruh doğan

CHP ve AP başarısı, MSP ağır yenilgisinden sonra gelişmeler...

12 Ekim seçimlerinin ilk andaki sevinci, sarhoşluğu ve üzüntüsü, yeni siyasi görünümün gerçekleri içinde dağılmaya yüz tutarken, partiler seçim sonuçlarını asıl anlamı ve uzun vadeli etkileri üzerinde durmaya başlıyorlar. Seçimden başarıyla çıkan CHP ile AP seçim sonuçlarını ilerde tek başına iktidar olacaklarının vizesi olarak görürken, özellikle MSP kanadında "oyuna gelmişlerin" öfkesiyle karışık bir karamsarlık seziliyor.

Başbakan Demirel, bu seçimlerden çıkan ana sonucu AP-nin ilk seçimlerde tek başına iktidar olacağı şeklinde yorumladı. Buna karşılık, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, halkın oylarıyla CHP'yi iktidarda görmek istediğini belirtmiş olduğu kanısında. CHP'nin sağdaki birleşmeye rağmen en yüksek oy alan parti olması, hele aldığı oy oranının bütün tahminleri aşarak yüzde 45'e yaklaşması, "partilerin çözüm bulamadığı hükümet bunalımına halkın çözüm yolu gösterdiği" biçiminde yorumlandı.

Oyların iki büyük parti çevresinde öbeklenmesinin halkın siyasal tercihlerinde yeni bir açıklığın belirtisi olarak görülüyor. Buna karşılık, 12 Ekim seçiminin asıl yenliği, MSP-de karamsar bir hava hüküm sürmekte. Bu yenilginin sorumluluğunun MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan'a yüklendiği, ve Erbakan'ın parti liderliğinin tehlikeye girdiği başkentten gelen haberler arasında. Erbakan'a alternatif olarak Korkut Özal'ın adı sık sık öne sürülüyor. Ankara siyasi çevreleri, Erbakan'ın siyasi kariyerinin en büyük yenilgisine uğradığını ve durumunu kurtarmak için önemli manevralara girişmek zorunda olduğu kanısında birleşiyor. Erbakan'ın oylarını koalisyon potası içinde büyük bir başarıyla eritmiş olan AP Genel Başkanı Demirel' ise bir yandan artık MSP'-nin desteğine ihtiyaç olmadan iktidar olabileceklerini imâ ederken, bir yandan da, seçimin koalisyonun devamına engel olmayacağını belirtiyor.

Oyları tamamen dağılmış olan DP yenilgiyi açıkça kabul etmekte. Bozbeyli ve arkadaşları "AP'de birleşelim", sloganının etkili olduğunu belirtiyorlar. Önümüzdeki ayların DP'yi siyaset sahnesinden tamamen silebileceği kanısı oldukça yaygın.

Önceki günki seçimlerde bir oy patlaması bekleyen MHP'nin oy oranını arttıramaması ve gene yüzde 3 dolaylarında kalması parti çevrelerinde hayal kırıklığı uyandırdı. Ancak, parti sözcüleri bazı illerdeki artıştan umut duyduklarını ve koalisyonun devam edeceğini söylüyorlar.

AP adayı Faik Türün'ün İstanbul'da ağır bir yenilgiye uğraması bu seçimin en önemli sonuçlarından biri sayılıyor. Sağdaki birleşmeye rağmen CHP'nin bu büyük kentte yüzde 60' a yakın oy alması, CHP'nin kentleşen ve sanayileşen bölgelerdeki kesin güçlülüğünün bir kanıtı sayılıyor.

12 Ekim seçimleri, partilerin tabandaki güçlerini belirlemekle kaçınılmaz olarak yeni siyasi değerlendirmelere ve hesaplara yol açmış bulunuyor. Gözler seçim sandıklarından yeniden başkent kulislerine dönüyor,

MHP seçim sonuçlarından memnun

ANKARA- MHP Genel Sekreter yardımcısı Nevzat Köseoğlu seçim sonuçlarının hiç - bir partiyi şımartacak bir sonuç vermediğini, fakat MHP'nin bazı illerde yüzde yüze yakın bir oy artışı sağladıklarını söyledi.

Köseoğlu Adana, Ankara, Afyon, Kayseri, Giresun, Konya ve Niğde 'de partilerinin üçüncü parti olduğunu, diğer illerde de genel olarak bir oy artışı sağladıklarını söyledi. Köseoğlu İstanbul ve Gümüşhane'-de MHP oylarının düşmesinin nedeni olarak da bu illerdeki AP'li adaylara oy vermelerini gösterdi. Nevzat Köseoğlu, koalisyonun devam edeceği ve seçim sonuçlarının hiç bir partiye koalisyonu bozmayı gerektirecek bir oy artışı sağlamadığını da söyledi.

32 Senatör parlamenterlik niteliğini kaybetti

ANKARA-Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme ve ara seçimlerinden sonra, toplam 32 senatör parlamenterlik niteliklerini kaybetmişlerdir.

Bunlardan 19'u AP'ye 5'i CHP ye biri DP'ye, biri CGP' ye, biri de MHP'ye mensuptur. Ayrıca beş bağımsız senatör de parlamenterlik niteliklerini kaybettiler.

AP senatörlerinden seçim sonunda parlamenterlik niteliklerini kaybedenler şunlardır:

Kemal Şenocak, İsmail Yetiş, Cemalettin İnkaya, Arif Hikmet Yurtsever, Cahit Ortaç, Ali Kemal Turgut, Azmi Erdoğan, Hasan Ergeçen, Sabahattin Orhon, Abbas Cılara, İlyas Karagöz, Hüseyin Avni Göktürk, Mustafa Tığlı, Cemal Tarlan, Ali Şakir Ağanoğlu, Ömer Lütfi Hocaoğlu, Reşat Zaloğlu, Halil İbrahim Balkış ve Mehmet Faik Atayurt.

Bu arada DP senatörü Turgut Cebe Ankara'da seçimi kaybetmiş, CGP Elazığ senatörü Salim Hozerdağlı ile MHP Kayseri Senatörü Hüsnü Dikeçligil de seçime katılmadı.

Adana Bağımsız Senatörü Mukadder Öztekin Ankara Bağımsız Senatörü Mahmut Vural, Kayseri Bağımsız Senatörü Hüseyin Kalpaklıoğlu ve Kocaeli Bağımsız Senatörü Fatma Hikmet İşmen ile Niğde Bağımsız Senatörü Kudret Bayhan da Senato seçimlerine katılmadılar ve senatörlük niteliklerini kaybettiler.

ECEVİT: OYLAR İKİ PARTİDE TOPLANDI

ANKARA- CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, saat 00.45' de alınan sonuçlarla ilgili olarak yaptığı açıklamada "Şimdiden belirmiş olan durum CHP' nin gene en yüksek oyu alan parti olduğudur, "dedi..

CHP Genel Başkanı Ecevit, Parti Genel Merkezine gelişinde parti binası önünde birikmiş olan kalabalık tarafından "Halkçı Ecevit" ve "Başbakan Ecevit" sloganları ile karşılandı.

Ecevit, o ana kadar alınan seçim sonuçlarıyla ilgili olarak basın mensuplarına yaptığı açıklamada, oyların başlıca iki partide yoğunlaştığını belirterek "Böylelikle partilerin çözüm bulamadığı hükümet bunalımına halk çözümü göstermiş olmaktadır" dedi,

CHP Genel Başkanı açıklamasında şunları söyledi.

"Şu ana kadar gelen haberlere göre CHP'nin oy oranında büyük artış olmaktadır ve CHP karşısındaki partiler - den dördü, bir cephe haline geldikleri halde ve AP bu cephe haline gelişten kendi yararına sonuçlar çıkarabilmek için elinden geleni yaptığı halde, CHP gene de AP ile arasındaki farkı kendi lehine olarak sürdürmektedir. Şimdiden belirmiş olan durum CHP'nin gene en yüksek oyu alan parti olduğudur. Bu ya salt çoğunluğu aşabilir veya salt çoğunluğa yakın olabilir.

OYLAR İKİ PARTİDE YOĞUNLAŞTI

Nisbi temsilin özelliklerine rağmen Türk halkı öyle anlaşılıyor ki, Hükümet sorununu olumlu, sağlıklı bir çözüme ulaştırabilmek için oylarını başlıca iki partide yoğunlaştırmaktadır. Böylelikle, partilerin çözüm bulamadığı hükümet bunalımına halk çözümü göstermiş olmaktadır. Şimdilik söyleyeceğim bunlar. Ayrıntılara girmek istemiyorum."

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit açıklamasından sonra, basın mensuplarının çeşitli sorularını cevaplandırdı. Ecevit ile basın mensupları arasında şu konuşmalar oldu.

SORU: Sonuçlar hükümetin işbaşında kalmasını etkileyecek mi sizce?

ECEVİT: Benim görüşüme göre, 1973 seçimlerinden bu yana Türkiye'de siyasal iktidar yoktu, hükümetler vardı. Biz de hükümette olduğumuz zaman siyasal iktidar sayılmazdık. Siyasal iktidar olmadığı için de yeterince güçlü hükümetler olamıyordu. Şimdi eğer seçim sonuçları şu anda göründüğü şekildeyse, Türkiye'de bir iktidar belirmiş olacaktır. Halk iktidarda CHP'ni görmek istediğini belirtmiş olacaktır oylarıyla. Fakat bunun yaratacağı çelişkiyi ve gerilimi çözmek, çözüm yolunu makul bir seyir içinde tutmak siyasal partilerin sorumluluğu içindedir.

SORU: İktidarı bu çelişkiden kurtarmak için CHP ne gibi girişimlerde bulunacaktır?

ECEVİT: O konuda henüz birşey söylemeyi doğru bulmuyorum. Zaten hakkım da yok. Yetkili organlarımızla, kurullarımızla almamız gereken bir karardır. Bu sonuca göre ne yapılması gerektiğini düşünmek yalnız CHP'ne düşecektir.

SORU: Erken seçim olabilir mi?

ECEVİT: O konularda kesin birşey söylemek istemiyorum. Tabii sadece CHP'nin elinde olan birşey olmadığı için kesin birşey söylemek istemiyorum.

SORU: Seçimden sonra acaba liderler arasında veyahut da yüksek seviyede yuvarlak masa toplantısı düşünülebilir mi?

ECEVİT: Ayrıntılara girmek için henüz erken. Sadece, genel olarak ortaya çıkacak ilk tablonun özelliklerini belirtmek güç. (AA)

CHP VE AP SONUÇTAN MEMNUN, MSP KARAMSAR

Baştarafı 1. ci sayfada

yan bir sonuç oldu. Bu seçimler ayrıca, yapılacak milletvekili seçimlerinde CHP'nin tek başına iktidar olacağı gerçeğini ortaya koyduğu da CHP Genel Merkezince belirtiliyor.

CHP Genel Merkezine göre, bu seçimlerin bir başka özelliği de halkın iki büyük parti için tercihini kullanması. Bu nedenle oylar AP ve CHP' de toplandı. Ancak, halk artık AP' ye güvenmediği için CHP' nin güçlenmesi yolunda tercihini kullandı. CHP Genel Merkezi sonuçların ayrıca, dört partiden oluşan bir hükümet olmasına rağmen, gerçek iktidarın CHP olduğu gerçeğini vurguladığını belirtti.

AP Genel Merkezi de, 12 Ekim seçimlerinin kendileri için büyük başarı sağladığını bildiriyor. AP Genel Merkezine göre, sağcı seçmenler oyların partiler arasında dağılmasına karşı ağırlığını koydu ve AP'de birleşti. Bu seçimlerde AP eski seçmenlerini geri aldı. Böylece MSP ve DP eridi. 12 Ekimde AP 1973 seçimlerinde kaybettiklerini geri aldı.

DP'NİN GÖRÜŞÜ

DP Genel Merkezi, çeşitli propagandaların etkili olması nedeniyle oy kaybına uğradığını bildiriyor. DP'li bir yönetici, "dağılmayalım. AP' de birleşelim sloganı bir noktada tuttu. Ama AP'nin oylarında yüzde olarak büyük bir artış olmadı. Sağladığı artışlarla, sadece fazla sayıda senatör çıkardı "dedi.

ETKENLER

AP oylarının artmasında, devlet olanaklarıyla, parasal işlemlerin rol oynadığında DP liler ile, CHP'liler birleşiyorlar.

Her iki partinin yöneticileri de, AP'nin devletin tüm olanaklarını, seçim yatırımı için seferber ettiğini söylüyorlar. Bakanlar bol bol vaadlerde bulunurken, su, yol ve elektrik konusunda plan dışı girişimler de bulunuldu. Bu arada, AP'ye oy verilmediği takdirde yatırımların gerçekleştirilmeyeceği yolundaki tehditler özellikle köylü yığınları üzerinde bir baskı aracı olarak kullanıldı. Yol, su ve elektrik bekleyen köyler ve köylüler, bu olanaklara kavuşmak amacıyla oylarını AP'ye verdiler.

CHP'li ve AP' lilerin birleştikleri bir başka nokta da, AP'nin fazla miktarda para kullanması olayı. DP'li bir yönetici, 'Zonguldak'la, Konya' ya milyonlar harcandı bunlar sadece örnekler. Türkiye' nin her yerinde böyle yaptılar" dedi.

Bu arada AP'nin, yöneticileri de oy toplamada halk üzerinde bir baskı aracı olarak kullandığı öne sürülüyor.

AP YİNE DE KAYBA UĞRADI

Her şeye rağmen AP, bu seçimlerde kayba uğradı. AP bu seçimlere 34 sandalye ile girmişti. AP'nin 1973 seçimlerine oranla oylarında bir artış sağlamasına rağmen, seçime girdiği sandalyeleri geri alamaması bir kayıp olarak kabul ediliyor.

CHP'nin oyları 1973 seçimlerine oranla önemli bir artış gösterdi. CHP bu arada 1966 yılına göre de başarı sağladı... CHP 1966 yılında aynı seçim bölgelerinden 14 senatörle çıkmıştı.

CHP yöneticileri oylarının artmasına karşılık, AP'den az senatöre sahip olmalarını seçim sistemine bağlıyorlar. CHP' li bir genel merkez yöneticisi bu konuda şöyle dedi:

"Nisbi seçim sisteminin bir gereğidir bu. Biz örneğin bir seçim bölgesinden 200 bin oy, AP de 105 bin oy aldığımız takdirde ikimiz de birer sandalye kazanmış oluyoruz."

Genel-İş Mersin'de greve başladı

MERSİN-Genel-İş Sendikası, Mersin Belediyesine bağlı işyerlerinde grev kararı aldı. Mersin Belediyesi ile Genel-İş Sendikası arasında başlamış ve yürürlükte olan toplu iş sözleşmesinin sekiz temel maddesinin Mersin Belediyesi tarafından uygulanmaması üzerine sendika tarafından yasal prosedür uygulandı.

Uzlaştırma Kurulunun kararı taraflarca kabul edilmeyince sendikanın grev hakkı doğdu. Genel-İş Sendikası Mersin Şube Başkanı Cemil Yetik, grevin en kısa zamanda uygulamaya konulacağını bildirdi.

Tandoğan'daki çatışma ile ilgili 45 sanığın DGM'de yargılanması istendi

ANKARA-Ankara Cumhuriyet Savcılığı, CHP'nin Tandoğan alanında düzenlediği mitingten sonra Maltepe camii çevresinde çıkan silahlı çatışma olayı ile ilgili soruşturmasını tamamlayarak 45 sanığın Devlet Güvenlik Mahkemesinde yargılanmaları için hazırlanan dosyayı devlet Güvenlik Mahkemesine gönderdi.

Elverenli şöyle dedi: Soruşturma tamamlanmış, olayın mahiyeti itibariyle, hazırlanan dosya Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesine gönderilmiştir. Ankara Savcılığı olarak olayları devlet güvenliğini zedeleyici biçimde değerlendirdik ve görev itibariyle sanıklar hakkında dava açılması ve yargılanmaları istemiyle dosyayı Devlet Güvenlik Mahkemesine yolladık.

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı Hakkı Çoşkun ise, Ankara Cumhuriyet Savcılığı tarafından gönderilen dosyanın henüz ellerine geçmediğini söyledi ve "Dosyanın bize gönderildiğini öğrendik. Ancak dosya henüz bize ulaşmamıştır. Bu nedenle sanıkların Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesinde yargılanıp yargılanmıyacakları ancak dosyanın incelenmesinden sonra açıklığa kavuşacaktır.

İLLERE GÖRE SENATÖRLERİN DAĞILIMI

ADANA CHP:2, AP:2
AFYON CHP:1, AP:2
ANKARA CHP : 4, AP: 3
BALIKESİR AP:1
BİNGÖL MSP :1
BURSA CHP:1 ,AP:3
DENİZLİ CHP:1, AP:1
DİYARBAKIR CHP:1, MSP:1
ELAZIĞ CHP:1, AP:1
ESKİŞEHİR CHP :1 ,AP:1
GİRESUN CHP:1, AP:1
GÜMÜŞHANE AP:1
İSTANBUL CHP:1
KAYSERİ CHP:1 ,AP:2
KOCAELİ CHP:1, AP:1
KONYA CHP:1,
MUĞLA CHP:1, AP:1
NİĞDE CHP:1, AP:1
SAKARYA CHP:1, AP:
SAMSUN AP:1
TEKİRDAĞ CHP:1 ,AP:1
TRABZON CHP:1 ,AP:2
TUNCELİ CHP:1,
URFA CHP:1, AP:1
UŞAK CHP:1

TOPLAM : CHP:25, AP: 27 MSP: 2

●

MİLLETVEKİLİ SEÇİM SONUCU

6 ilde yapılan milletvekili seçim sonucu da şöyledir:

AMASYA	: CHP
BURSA	: AP
ESKİŞEHİR	: AP
NİĞDE	: AP
URFA	: AP
ZONGULDAK	: AP
TOPLAM	: AP 5, CHP 1

●

OYLARIN PARTİLERE DAĞILIMI

27 İlde yapılan kısmî senato seçimlerinde kullanılan toplam oy miktarının partilere göre dağılımı şöyledir:

AP :	1.700.000
CHP:	1.823.000
MSP:	351.500
DP :	130.500
MHP:	138.000
TBP :	23.608

●

SENATO'DA SON DURUM

27 ilde yapılan kısmî senato seçimlerinden sonra Cumhuriyet Senatosu'ndaki partilerin ve öteki grupların durumu şöyledir:

AP :	77
CHP :	62
MSP :	5
CGP :	5
DP :	-
MHP :	-
TBP :	-

Tabii senatörler : 19
Kontenjan Grubu : 12

PAAT...
12 Ekim
SÜKRÜ KAYA

12 MART'TAN 12 EKİM'E...

13 EKİM SABAHINDA, SAĞ'IN GÖRÜNÜMÜDÜR...
12 EKİM

Demirel: AP ilk seçimde iktidara gelecektir

AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, ilk seçim sonuçları üzerine yaptığı açıklamada, "AP bu seçimlerden güçlenmiş olarak çıkacaktır" dedi.

AP Genel Başkanı Demirel özetle şöyle konuştu:

"Türk politika hayatına bu seçim sonuçları ya istikrar ya da istikrarsızlık getirir. AP'nin bu seçimlerden güçlenerek çıkacağını umuyorum, Türkiye'ye istikrar gelecektir, siyasetine istikrar gelecektir. Ekonomisinde başlattığımız istikrar yürürlükte olacaktır. Devlet idaresini daha iyi işler hale getirmek için başlattığımız hamleler başarılı olacaktır. Yatırım hamlesini yeniden başlattık. Bunlar başarılı olacaktır, Türkiye aydınlığa çıkacaktır."

DEMİREL İLK GENEL SEÇİMLERDE AP TEK BAŞINA İKTİDAR OLACAKTIR DEDİ.

ANKARA-AP Genel Başkanı Süleyman Demirel seçim sonuçları ile ilgili olarak basın mensuplarına görüşlerini açıkladı, ve sonuçların AP için iktidar yolunu açtığı belirterek 'İlk genel seçimlerde AP tek başına iktidar olacaktır' dedi.

Seçim kampanyasının kızgın başladığını, ancak seçimlerin büyük bir sükûnet içinde geçtiğini ifade eden Demirel şöyle dedi:

"Seçim meydanlarında tahrikler yapılmıştır. Hadiseler çıkartılmaya çalışılmıştır. Biz bütün bunları üzüntü ile karşıladık.. Son gün CHP tarafından çıkartılan olaylar Ankara' da dehşet havası yaratmıştır. Güvenlik Kuvvetlerine yapılan saldırı, bütün milletçe nefretle karşılanmıştır. Güvenlik kuvvetlerine el kaldırmak demek devlete el kaldırmak demektir. Ayrıca AP bayrağını taşıyan bir oto yoldan çevrilerek içinde bulunan eski milletvekilimiz Zühtü Pehlivanlı dövülmüştür. Şimdi kendisi koma halindedir. Saldırıyı yapanlar utanmalıdır.

Bitirdiğimiz münakaşaya yeniden başlamak istemiyorum. Ancak CHP Genel Başkanı, Tandoğan meydanında ve son radyo konuşmasında, devletin polisini ve devletin memurunu dinlememeyi tavsiye etmiş devrim yemini eden bir gruba bu vahim hadiseyi işletmiştir"

AP İKTİDAR YOLUNDA

Demirel seçim neticelerinin henüz kesinlik kazanmadığını ancak alınan sonuçlara göre AP'nin CHP'den daha çok sandalye kazandığını belirterek sözlerine şöyle devam etti.

"Bu seçimlerden çıkan sonuç şudur: İlk genel seçimlerde AP tek başına iktidar olacaktır. Herkes olacağının azâmisini almıştır. Ama AP için artık yol açılmıştır. Milliyetçilere yapılmış olan çağrı memnunluk yaratmış, yerinde bulunmuştur.

Şimdi seçim bitti, hükümet görevine devam edecektir. Yeni yeni görevlerimiz var hükümet yokluk ve pahalılıkla mücadelesine devam edecektir. Bu kıştan önce 60 milyarlık yatırımın temelini atacağız. İstikrar ve huzur devam edecektir.

SORU VE CEVAPLAR

Demirel daha sonra gazetecilerin çeşitli sorularını da cevaplandırdı. AP Genel Başkanına yöneltilen sorular ve cevaplar şöyledir:

Soru: Bu seçimlerde AP'-nin başarı sağlaması üzerine erken seçime gideceği fikri yaygın. Erken seçime gidilebilir mi?

Cevap: Bir ülkede siyasi iktisadi istikrar devam ediyorsa, seçimler Anayasanın gösterdiği zamanda yapılır. Her akla geldiği zaman seçim yapılmaz ki. CHP Genel Başkanı seçimden başka yol yok dedi, mahçup oldu.

Soru: Dış konularda bazı yeni gelişmeler var. Artık seçim bittiğine göre dış konularda ne gibi bir tutuma gireceksiniz?

Cevap: Hükümet seçim dolayısıyle dış meseleleri ihmâl etmiş değildir. ABD Kongre içinde daha önce satın aldığımız malların bize teslimi kabul edilmiştir. Elbette ki bu gelişme Türkiye'nin aleyhine sayılmaz. Vakar ile Türkiye'nin haklarını korumağa devam edeceğiz. Hükümetçe bunun değerlendirmesini yapmadan kamuoyuna birşey söylemek istemiyorum.

Soru: Sizce son günlerde Yunanistan'ın politikasında bir yumuşama oldu mu?

Cevap: Yumuşamayı neye göre ölçeceğiz? Yumuşamanın ölçüsü yok ki... Daha esaslı ölçülere dayanmak isteriz. Biz haysiyetimize dokunulmadıkça meselelerimizi milletlerarası kurallara göre halletmek istiyoruz.

Soru: Bu seçimlerde iştirak nispetini nasıl buldunuz? Sandık başına gitmeyen küskün bir grup var mı sizce?

Cevap: Şu kadar söyliyeyim CHP bütün seçmenlerini sandık başına götürdü, ancak biz birçok seçmenlerimizi sandık başına götüremedik.

Soru: AP oy artışını neye borçludur?

Cevap : AP doğru yoldadır da ondan, AP Türkiye'nin gerçek dertlerinin devasıdır. "(THA)

TİP: Türün İstanbul'dan gerekli cevabı aldı

● SONUÇ, İSTANBULLU İŞÇİLERİN, EMEKÇİLERİN, EKONOMİK, DEMOKRATİK HAKLARINI YOKEDENLERE, İŞSİZLİĞE VE AÇLIĞA MAHKÛM EDENLERE CEVABIDIR.

Özellikle işçilerin oturduğu bölgelerde alınan seçim sonuçları, türlü tertiplere rağmen AP ve MC 'ye ağır bir darbe indirildiğini göstermektedir.

Şişli Gültepe semtinde 1969 seçimlerinde AP oyların % 49' unu aldığı halde bu seçimde, MC'nin başı olarak % 32'ye; Beykoz Paşabahçe'de 1969' da % 46'dan 1975'de % 33'e, Beşiktaş Nisbetiye'de 1969'da % 25'den 1975'de % 25 'e, Eyüp Alibeyköy'de 1969'da % 43'den 1975'de % 28'e Eyüp Sağmalcılar'da 1969'da % 43'den 1975' de % 28'e, Kartal Pendik' te 1969'da % 54'den 1975'de % 38 e, Kartal Çavuşoğlu'nda 1969' da % 54'den 1975'de % 26' ya, düşmüştür.

Sonuç, İstanbullu işçilerin, emekçilerin ekonomik, demokratik haklarınıyokedenlere, işsizliğe ve açlığa mahkûm edenlere cevabıdır. Sonuç, 12 Mart uygulamalarının sorumlularına, büyük sermayeye ve Amerikancı çevrelere verilen unutulmaz bir derstir. Büyük sermayenin faşizm özlemlerini ifade eden Türün ve AP'nin İstanbul'da aldığı oylar işçi ve emekçi halkın faşizm karşısındaki kararlılığının ifadesidir.

Sonuç, işçi sınıfımızın, emekçi halkımızın demokratikleşme yolunda attıkları önemli bir adımdır.

Türkiye İşçi Partisi İl Yönetim Kurulu İstanbullu işçileri, emekçileri kutlar, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm yolunda başarılar diler.

Yöneten ve Yayınlayan: İsmail Cem
Politika Basım ve Yayım A.Ş. adına
Sahibi: Ercan Arıklı

"POLİTİKA'DA YAYINLANAN HABER VE YAZILAR GERÇELİ ONAY ALINMADAN HİÇBİR ŞEKİLDE İKTİBAS EDİLEMEZ. "LE MONDE" VE "THE FINANCIAL TIMES" GAZETELERİNİN HABER VE YORUMLARININ TÜRKİYE'DEKİ YAYIN HAKKI "POLİTİKA" TARAFINDAN A' INMIŞTIR, BAŞKA HİÇBİR GAZETECE KULLANILAMAZ.

14 EKİM 1975 YIL: 3 SAYI : 842

Güneş	Öğle	İkindi
7.06	13.00	16.09
Akşam	Yatsı	İmsak
18.35	19.03	5.26

İDARE: Babıali Cad. Tasvire Han Kat: 4
TELEFON: 22 84 46
İLAN TARİFESİ: Sütun santimi 100 TL.
KİTAP İLANLARI: Sütun santimi 50 TL.
İSTANBUL BASIMI: İstanbul Matbaacılık VEB Ofset Tesisleri
ANKARA BASIMI: Daily News VEB Ofset Tesisleri.
ANKARA İDARE: Ziya Gökalp Cad. 16/4 Tel: 17 00 55
GENEL DAĞITIM: Hürriyet Gazete Dağıtımı A.Ş.

yazan İSMAİL CEM

TRT'de 500 GÜN

İkinci Kıbrıs harekâtından koalisyon hükümetinin dağılmasına...

İlk Kıbrıs harekâtı sona ermiş, başarı herkesi sevindirmiş, gururlandırmıştı. Üstelik, İlk Cenevre Konferansı da Türkiye açısından olumlu sonuçlanmıştı. Birçok çevre, olaya kapanmış gözüyle bakmaktaydı. Oysa, geçici bir durgunluğun yaşandığı , günlerle gecelerin yeni sorunlara gebe olduğu pek de farkedilmez değildi.

Bu "perde arasından", bir süredir yapımı tamamlanmak üzere olan Ayvalık TV vericisini hizmete açmak için yararlandım. Daha doğrusu "Körfez Vericisiydi" bunun ismi. Tüm Edremit körfezini kapsıyor ve karşıki Yunan adalarına kadar uzanıyordu gücü.

Daha önce de sözünü etmiştim. Anadolu'ya açılmak, TRT'deki bütün görev süremde bir çeşit kurtuluş, yenilenme ve güç toplama olmuştur benim için. Hizmet götürdüğümüz kimselerle karşıkarşıya gelmenin, onlardan teşekkür almanın, saygı görmenin büyüklüğü, hiç birşeyle değiştirilemez.

Nefis bir yaz sabahında, otomobille yola çıktık İstanbul'dan. Rua Tezcan ve ben, aynı otomobildeydik. Bir başka ekip Ankara'dan hareket etmişti. Edremit'te bir araya gelecektik. Raslantı olarak, TRT Genel Sekreteri Gâni Çınar Burhaniyeli, Genel Sekreter Yardımcısı Rua Tezcan' da Edremitliydi. Bu bakımdan, onlar açısından büyük önem taşımaktaydı, Körfez vericisinin hizmete girmesi.

Yol boyunca, bir yandan doğanın olağanüstü güzelliğine hayran kalırken, bir yandan da radyo vericilerimizin nerelerde ve hangi güçte dinlenebildiğini kontrol edip notlar alıyorduk. Benim bütün yurt gezilerimde uyguladığım bir deneydi bu: İstanbul Çamlıca'nın, Mudanya vericisinin, Ankara Büyük ve Küçük radyo vericilerinin, İzmir vericisinin nerelerden ve nasıl izlendiğini Ege ve Marmaradaki gezilerimde otomobilden saptar; Ankara vericileriyle Çukurova, Antalya, Diyarbakır'ı ise Doğu ve Güney Anadolu'dayken dinlerdim. Sonra aldığım notları, pratikteki durumu teknik arkadaşlarımın teorik bulgularıyla karşılaştırıp gerekli düzeltmelerin yapılmasını sağlardım.

KARŞILAMA, EDREMİT'TE BAŞLIYOR

Yolumuzu, Edremit'in Akçay sayfiye şehrinde durdurttuk. Ankara'dan gelen arkadaşlarımızla birlikte, Edremitlilerin nefis balık ziyafetine katıldık. Herşey çok iyi , çok güzeldi de, benim aklım Ankara'daydı. Gerçi tedbir almış, Kıbrıs'a ilişkin en küçük bir gelişme ihtimalinde bana anında haber iletilmesini ve geri dönmemi önceden planlamıştık. ama, gene de tam anlamıyla rahat sayılmazdım.

Ayvalık'a, Ayvalık yakınındaki "Şeytan tepesinde" kurulu TV vericisine vardığımızda, güneş ufukta kaybolmak üzereydi. İlk defa körfeze gelmekteydim ve insanı âdeta büyüleyen bir doğal güzellik karşısındaydım. Balıkesir Valisi sayın Niyazi Akı, Ayvalık Belediye Başkanı, Kaymakam ve öteki ilgililer bizi bekliyordu. Bütün açılışlarımızda olduğu gibi, bu TV vericisinde katkısı olanlara teşekkür ettikten sonra, Körfezi televizyon yayınına kavuşturan düğmeye bastım. İşçinin, teknisyenin, mühendisin emeği, bizlerin çabası, böylece, karşılığını hem de en güzel şekilde almaktaydı.

Gece, Ayvalıklıların konuğu olarak yemekteydik. Ankara'yla birkaç kez telefonla konuştum o arada, her şeyin normal olduğunu, Kıbrıs'ta yeni bir gelişmenin beklenmediğini öğrendim. Zaten ertesi gün Ankara'ya dönmüş olacaktım. Halkla birlikte olmanın, halktan güç almanın, halk sayesinde yenilenmenin bütün taze enerjisi ile...

SESSİZ BİR AKŞAM YEMEĞİ...

Ankara'ya varışımın ertesi günü, Başbakanın, toplantı halindeki Askerî Şura üyeleri onuruna verdiği akşam yemeği vardı. TRT Genel Müdürlüğünün protokoldeki özel yeri nedeniyle, tek genel müdür olarak ben de çağrılılar arasındaydım. Başbakan Ecevit, bütün hükümet üyeleri, Genelkurmay Başkanı ve Kuvvet Komutanları, yüksek düzeydeki askerler vardı bu yemekte. İkinci Cenevre Konferansı başlamış olduğundan, Turan Güneş yoktu sadece.

Bu akşam yemeğindeki durgunluğu, bugün gibi anımsarım. Ankara'daydık ama, hepimizin aklı Kıbrıs'ta ve Cenevre'deydi. Bakanlarla komutanlar alçak sesle konuşuyor, kimsede bir neşe ya da canlılık görülmüyordu. Bir ara Cenevre'den Turan Güneş'in telefonu geldi, Başbakanla görüştüler. Sonra devam etti yemek. Başbakanlık köşkünden ayrılırken, Orhan Birgit, Basın-Yayın Müdürlüğüne davet etti beni. Birlikte gittik. Orada, son gelişmeler hakkında ayrıntılı bilgi verdi. Durum, giderek daha çözülmez bir nitelik kazanmaktaydı. Cenevre'deki ikinci konferans çıkmaza girmişti. Kıbrıs'taki Türk birlikleri dar bir bölgedeydi ve çevredeki Rum kuvvetler sürekli yığınak yapmaktaydı. Bu arada, Rumlar, Türklerle içiçe yaşadıkları yerlerde asker ya da sivil Türkleri kendi keskin atıcılarına hedef almaktaydı, vb.. Birgit de benim görüşümdeydi, ikinci bir harekât kaçınılmaz olacağa benziyordu.

İKİNCİ KIBRIS HAREKÂTI

Bu akşam yemeğinden birkaç gece sonraydı. Durum bütün gerginliğini korumaktaydı. Biz gece yarısından önce TRT'den ayrılmıyorduk. İşte böyle bir gecede, saat 23 sularında, Orhan Birgit telefon etti. "Eğer TRT'deyseniz, bir çayınızı içmeye gelmek istiyorum" dedi. Hıfzı Topuz, Mehmet Barlas, Mete Buharalı da ordaysa, daha iyi olacağını ekledi. Hepimiz görevdeydik o saatte. Az sonra Birgit geldi. Haberini getirdi.

Ertesi sabah saat beşte, İkinci Kıbrıs Harekâtı başlayacaktı. Bakanlar Kurulu, Komutanlarla birlikte, başka çözüm olmadığı kanaatine varmıştı. TRT'nin önceden haberli ve hazırlıklı olması gerekirdi.

Biz, hazırlıklıydık. Özellikle ilk harekâtın tecrübesini yaşadıktan sonra, bir savaş yayıncılığı yapmak çok zor olmayacaktı bizim için.

Ben o sırada henüz evimi Ankara'ya taşımamıştım . Mehmet Barlas ise, ailesi yaz için İstanbul'a gittiğinden , evinde tek başına kalmaktaydı. Ben de onun konuğuydum 1974'ün yaz günlerinde. Sabah üç buçukta bizi uyandırmalarını TRT'de nöbetçi kalan arkadaşlara rica edip aynı saatte gelmesini şoförüm Ali'ye tembih ettikten sonra, Barlas'ın evine gittik. Bir durum değerlendirmesi yaptık. Harekâtın askerî açıdan başarılı geçeceği kuşkusuzdu. Ancak gerek iç, gereksa dış sorunlar yaratması, özellikle dışta yol açacağı sorunların Türkiye'nin iç siyasetine yansıması beklenebilirdi. Türkiye'yi de, Türkiye'nin bir parçası olan TRT'yi ve bizleri de zor günler beklemekteydi.

Sabah dörtte, TRT'nin Haber Merkezi Müdürlük odasında gene aynı ekip biraraya gelmiştik. Kıbrıs yakınlarına gelmemeyi üçüncü taraflara ihtar eden radyo duyurusunu getirmekte olan görevli subayı, bu kez bizzat ben karşıladım. Önce bu duyuruldu radyolarımızdan, ortak yayına geçildi ve az sonra, İkinci Kıbrıs Harekâtının başladığını açıklayan hükümet bildirisi yayınlandı.

İkinci Kıbrıs Harekâtı, askerî açıdan birincisiyle kıyaslanmayacak kadar kolaydı. Kıbrıs'taki birliklerin lojistik desteği tam olarak sağlanmış, yeni bir harekâtın bütün ihtiyaçları tamamlanmıştı. Nitekim, harekât başlar başlamaz, birliklerin verilmiş hedeflere beklenenden de hızla ulaşmakta olduğu anlaşıldı. Türk Genel Kurmayı şimdi TRT'ye daha sık ve daha geniş bilgiler verebilmekteydi. Hattâ, benim ricam üzerine, bir krokiyle harekâtı belirtmeyi ve ilk günün akşamı varılan noktaları göstermeyi kabul ettiler. Krokiyi alarak hemen onu daha geniş biçimde çizdirdik. Kendisi Kıbrıslı olan dolayısıyla Kıbrıs'ı çok iyi tanıyan Çetin Çeki, o akşamki televizyon haberlerinde yetkili bir tavırla anlattı harekâtı, kroki üzerinde bilgi vererek.

Tabiî, gene TRT'nin koltukları üzerinde çay içerek geçirdik o geceyi. Ertesi sabahın ilk haberlerini en geniş biçimde hazırladık.

İyi haberler, gelmeye devam ediyordu. İki koldan ilerleyen Türk birlikleri, hedeflerine varmak üzereydi. Doğuda Magosa'ya ulaşıldığında, Batıdaki hedefe de varılmış ve ikinci Kıbrıs Harekâtı da başarıyla tamamlanmıştı.

YENİ GELİŞMELERİN EŞİĞİNDE

İkinci Kıbrıs Harekâtından sonra, dünyanın Türkiye'ye karşı tutumu adamakıllı değişmeye başlamıştı. Üstelik, bu harekât sırasında karşımızda Faşist Cuntanın Yunanistan'ıyla, Sampson'un Kıbrıs'ı yoktu. Karşımızda, Batı Avrupa'nın "has" adamı Karamanlis, Cuntayı kovup yerine klasik Demokrasinin kurumlarını getirmeye çalışan bir Yunanistan ve ılımlı, uzlaşmacı tavrıyla Kleridés vardı.

Yani, bu harekâtı Londra ve Zürih anlaşmalarının ihlâl edilmiş olmasıyla, faşizme karşı demokrasinin verdiği mücadeleyle, açıklayamazdık. Bizim açımızdan düpedüz bir zorunluk, Kıbrıs'taki insanlarımızın nefis müdafaasıydı ama, bu gerekçelerin uluslararası politikada kabul ettirilmesi pek kolay değildi. Üstelik, Karamanlis'in Yunanistan'ı çeşitli nedenlerden ötürü Batı'ya daha yakındı; Doğu Avrupa ise, İkinci Türk harekâtından sonra Kıbrıs'ın bağımsızlık ve tarafsızlığını kaybetmesinden, iki NATO ülkesi arasında paylaşılmasından çekiniyordu.

Bu ve benzeri sorunlar Türkiye'ye yansımakta gecikmedi. Zaten duvarları çatlamış bulunan ve Kıbrıs davası karşısında geçici olarak kenetlenen Koalisyon Hükümeti , Kıbrıs sonrası Türkiye'sinde artık dağılmak üzereydi.

YARIN: BİR KOALİSYON NEDEN BOZULDU?

RADYO-TELEVİZYON

Reşat Nuri Güntekin'in ünlü yapıtını bu gece yine seyredeceğiz

YAPRAK DÖKÜMÜ

ESER : REŞAT NURİ GÜNTEKİN
YÖNETMEN: MEMDUH ÜN
SENARYO: HALİT REFİĞ, MEMDUH ÜN
GÖRÜNTÜ YÖNETMENİ : MUSTAFA YILMAZ
OYUNCULAR : FATMA GİRİK, EDİZ HUN, CÜNEYT GÖKÇER, GÜREL ÜNLÜSOY, SEMİRAMİS PEKKAN , NURHAN NUR, FUNDA POSTACI, GÜZİN ÖZİPEK .
YAPIMEVİ VE YILI : UĞUR FİLM - KADRİ FİLM, 1967
KONU: KALABALIK BİR AİLEDE, AİLE BİREYLERİ ARASINDA BAŞGÖSTEREN ANLAŞMAZLIK, VE AİLENİN DAĞILMASI ...

Yeşilçam'ın kaynak olarak kullandığı yazarlar arasındadır Reşat Nuri Güntekin. Elbette piyasa geleneğini yıllar boyu sürdürmüş olan Kerime Nadir, Muazzez Tahsin gibi yazarlar kadar olmasa bile...

Yazarın Yeşilçam sinemasıyla ilk karşılaşması 1939' a rastlıyor. O yıllarda Avrupa'dan Türkiye'ye dönmüş genç bir sinemacı adayı var. Adı Faruk Keno. Önce Ha-Ka Film'e yönetmen olarak giriyor Keno, girer girmez de, Güntekin' in 1923 yılında İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda sergilenen "Taş Parçası" adlı oyununu sinemaya aktarıyor. Fakat baştan aşağı "Tiyatro" kokan bir film çıkıyor ortaya. Sinema tarihçisi Nijad Özön, "Taş Parçası"ndan sonra yirmiye yakın film meydana getiren Keno, tiyatrocuların etkisinden hiç bir vakit tamamiyle kurtulamıyacaktı" der onun için. Yine Özön'ün verdiği bilgiye bakacak olursak, bu filmde oynayan Suavi Tedü, "Taş Parçası"ndaki kompozisyonuyla ilk "Jeune-Premier" tipini getiriyor sinemamıza...

1946 da, yine bir dış ülkede, Amerika'da sinemacılık öğrenimi yapan Turgut Demirağ Türkiye'ye döner dönmez "And Film"i kuruyor. İlk filmi için seçtiği kaynak, Güntekin' in "Çalıkuşu" romanı... Ancak, Demirağ romanın büyüklüğü karşısında çekinip sinema uyarlamasını yapmaktan vazgeçiyor, bunun üzerine Güntekin, "Çalıkuşu"yla benzerlik taşıyan yeni bir öykü yazıyor. Böylece ikinci Güntekin uyarlaması "Bir Dağ Masalı" ortaya çıkıyor. Yalnız tecimsel başarısızlığa uğruyor bu film de... Yıllar sonra Demirağ aynı filmin ikinci çevirimini yaptı, 1967 yılında... Sonra da yabancı sinema şenliklerine götürdü filmini. Tabii başarı kazanamadı...

Demirağ'ın filminden sonra, Şadan Kamil, 1951 yılında Güntekin'in bir romanını beyazperdeye getirdi. "Dudaktan Kalbe"nin senaryoculuğunu, görüntü yönetmenliğini de Şadan Kamil yapmıştı. Yakışıklı, zengin müzisyen Kenan'la, Lamia adındaki genç kızın arasındaki aşkı anlatıyordu. Duygusal, kötü bir filmdi. Şadan Kamil'in bu denemesinden yedi yıl sonra bu kez ilk Güntekin uyarlaması olan "Taş Parçası"nda başrole çıkan Suavi Tedü "Yaprak Dökümü" nü çevirdi. Güntekin'in romanı daha da ağırlaştırılmış, koyu bir melodram çıkmıştı ortaya...

1965'de, daha çok salon filmleri yapmakla tanınan Ülkü Erakalın "Dudaktan Kalbe" yi Şadan Kamil'den sonra ikinci kez sinemaya uyarladı... İlkinden bir farkı yoktu bunun da.

Sonra "Akşam Güneşi" geliyor. Güntekin'in, 1926'da yazdığı bu romanı Osman Seden senaryolaştırıp, yönetti... 1966 yılında.

Yine aynı yıl içerisinde Osman Seden bir üstün-yapım girişiminde bulundu. Yıllar öncesinde Demirağ'ın çevirmeyi arzuladığı, ancak vazgeçtiği "Çalıkuşu"nu uyarladı Seden. Güntekin bu romanını 1922'de yazmış, üne de bununla ulaşmıştı. 1962'de Necati Cumalı "oyun" biçimine dönüştürmüş, İstanbul Şehir Tiyatrolarında oynanmıştı "Çalıkuşu". . Seden, kalabalık bir teknisyen oyuncu kadrosuyla işe başladı. Göz alıcı, görkemli dekorlar, zengin giysiler, vb... Romandaki Feride için, "İdealize edilmiş değil bizim Feridemiz, biraz daha ağır, daha mağrur bir Feride" diyordu. Öyle diyordu ama, ortaya çıkan gerçekten Güntekin'in Feridesi olmadığı gibi, Seden'in tanımladığı Feride de değildi. Görülen, yalnızca Türkan Şoray'dı. Ve Şoray, Feride değildi. Eleştirmen, Giovanni Scognamillo'nun yazdığına bakarsak, "..İki devreli bu çağ filminde yapıtın kaderini Reşat Nuri'den çok Türkan Şoray'a bağlanmaktan gelen pürüzler bir yana, en azından özentisiz, dürüst çalışmaile karşımıza çıkıyor, her ne kadar bu çalışma dilenen sonuca varmıyorsa da..."

Sinemadaki son Reşat Nuri Güntekin uyarlamasıyla bu gece televizyonda izleyeceğimiz "Yaprak Dökümü" oluyor. 1967' de çevrildi Memduh Ün tarafından...

MİLYON ÜSTÜNE MİLYON
PARANIZI BİZİM BANK'A YATIRIRSANIZ...
TRT TV
HASLET

-SERSEM ORAYI DEĞİL ! BURAYI ÇEKECEKSİN !...

TV BUGÜN

18.00 ÇİZGİLERLE JERRY LEWİS

Jerry Lewis ünlü bir sanatçı. Sinemada güldürü türünün, yaratıcı gücü olan belli başlı birkaç temsilcisi arasında... Evet, sinemada böyle büyük olan Jerry Lewis, ne yazık ki çizgi filmde ufalıvermiş... Soğuk, durgun bir çizgi film dizisi televizyondaki "çizgilerle Jerry Lewis". Geçen hafta ilkini izlemiştik, şimdi de ikincisi... İzleyenin çekeceği var. Asıl önemlisi, çok ucuza alınıp, iyi olmadığı görülünce de arşive atılan diziye, televizyondan kimin dört elle sarılıp, tozunu aldıktan sonra ekrana getirdiği.

18.30 YAŞAMA KAVGASI

Dış kaynaklı bu belgesel dizide, "bir başka dünyadan" adlı bölüm yayınlanacak. Doğadaki canlıların yaşantıları konu ediliyor öncekilerde olduğu gibi.

18.55 ÇOCUK VE ARKADAŞI

Mark ve Ben'in serüvenleri çocukları televizyon başlarına çekecek güzellikte. Eğitsel, öğretici yanı olan bir dizi... Bu kez, "tayfun" adlı serüven yayınlanacak. Küçük Mark'ın arazilerinin yakınlarına bir aile piknik yapmağa gelir, ailenin küçük çocuğuyla Mark arkadaş olurlar. Fakat aile, çocuklarının ayısı olan Mark'la arkadaşlık yapmasını istemez. Durum böyleyken bir tayfun çıkar. Mark ve ayısı Ben, aileyi tayfundan kurtarmaya çalışırlar. Seslendirme yönetmeni: Zeynep Yener.

19.30 DENİZ KUŞLARININ KRALI

Günün ikinci dış kaynaklı belgeseli. Bu kez de, Albatros kuşlarının yaşantıları bütün boyutlarıyla ekrana getiriliyor...

20.00 HABERLER VE HAVA DURUMU

20.35 TV MAGAZİN

Televizyonun yeni yayın dönemi için "işte hayat" programının yerini alabilecek bir programı hazırladığı söylenip duruyordu. Bakalım bu o mu? Kültür yayınları şubesinin hazırladığı bildirilen programda çeşitli konulara değinilecek. Darülaceze sorunu , güzellik yarışması, Fransa' da yapılan halk oyunları yarışmasında birinci gelen Türk topluluğu... Sonra "gizli kamera"nın oyunları... Ve de bir şarkı "Ayrılık Rüzgarı" Alpay yine ağlatacak izleyenleri...

Beğenilen dizi yaşama kavgasında doğada yaşam mücadelesi konu ediliyor

21.10 TÜRK HALK MÜZİĞİ TOPLU PROGRAMI

İzmir televizyon stüdyolarında hazırlanan programda , Türk Halk Müziği koro ve solistleri izlenecek. Program, koronun sunacağı üç türküyle başlayacak. Sonra Yılmaz İpek, Mevlüd Dede, Nimet Oğuz söyleyecekler, program yine koronun söyleyeceği iki türküyle sona erecek.

21.45 TELEVİZYONDA YERLİ SİNEMA

Memduh Ün yönetiminde çevrilen "Yaprak Dökümü" gösterilecek. Fatma Girik, Ediz Hun, Cüneyt Gökçer oynuyorlar.

23.45 GÜNE BAKIŞ

TÜRK MÜZİĞİ

5.05 Türküler, Şarkılar ve oyun havaları (TRT I)
9.30 Bir solistten Türküler (TRT II)
10.15 Bir solistten şarkılar (TRT II)
16.50 Türk müziği özel program (TRT I)
15.00 Bir solistten türküler (TRT II)
15.15 Şarkılar (TRT II)
17.15 Bir solistten türküler (TRT II)
19.30 Fasıl topluluğu (TRT II)
21.15 Şarkılar (TRT II)
21.45 Türküler (TRT II)
23.35 (Türküler geçidi (TRT I)

SÖZ PROGRAMLARI

7.40 Güne başlarken (TRT I)
9.00 Olayların içinden (TRT II)
9.02 El emeği göz nuru (TRT I)
10.01 Arkası yarın (TRT I)
10.21 Reklamlar (TRT I)
10.30 Tabiat ve İnsan (TRT II)
14.00 Yabancı dil öğrenelim (TRT II)
18.00 Sanat tarihi (TRT II)
22.02 Belgesel yayın (TRT II)
23.15 Bir romanımız var, (TRT II)

KLASİK MÜZİK

8.00 Sabah Konseri (TRT III)
10.00 Günün konseri (TRT III)
11.00 Küçük Konser (TRT II)
12.00 Öğle müziği (TRT II)
12.30 Öğle konseri (TRT II)
13.00 Çeşitli Müzik (TRT III)
13.30 Konser saati (TRT III)
15.30 Konser saati (TRT II)
16.00 Oda müziği (TRT III)
16.50 Müzik (TRT II)
17.00 Çeşitli Solistler (TRT III)
17.30 Küçük Konser (TRT III)
18.00 Konser saati (TRT III)
20.00 Opera Saati (TRT III)
21.00 Ünlü yorumcular (TRT
21.30 Geceye doğru (TRT III)
22.15 Gece konseri (TRT II)
23.00 Gece konseri (TRT III)

HABERLER

7.02 Köye haberler (TRT I)
9.00 Olayların içinden (TRT II)
11.00 Kısa haberler (TRT I)
12.00 Bölge haberleri (TRT I)
12.55 Radyo-TV Program Haberleri (TRT I)
13.00 Haberler (TRT II)
1[illegible].30 Olayların içinden
1[illegible].00 Haberler (TRT I)
1[illegible].00 Haberler (TRT II)
2[illegible].00 Kısa haberler (TRT I)
2[illegible].00 Haberler (TRT II)
2[illegible].00 Kısa haberler (TRT I)
[illegible].55 Program Kapanış (TRT I)

Politika İÇİN İSPANYA'DA İNCELEMELER YAPAN ALİ NUN YAZIYOR

TÜM İSPANYA HALKININ YAŞAMI

KÖTÜ BİR DÜŞ'ÜN AĞIRLIĞI İÇİNDE

Bugün Franko'yu korkutan en büyük etken Avrupa'dan kopmadır. Bu nedenle Franko rejimi ölen güvenlik örgütü mensupları ve rejime bağlı kişilere propaganda amacı ile görkemli cenaze törenleri düzenler.

Madrid Üniversitesi kantininde talebelerle konuşmak istedim.

Söz politikaya gelince hepsinde bir çekinmeye rastladım. Sonradan beni evine davet eden bir genç, "Aman ismimi kullanmayın, burslu okuyorum, sizinle konuştuğumu bilseler bursumu muhakkak keserler...Kantindeki öbür arkadaşlarımın da konuşmaktan çekinmeleri bu yüzden. "Kendisinin talebe kartına baktım; resminden başka bütün parmak izlerini de kaydetmişler, sanki sabıka kartına benziyordu.

"Ben militan değilim, fakat rejimin baskılarına, özgürlüklerin bu kadar kısıtlı olmasına arkadaşlarım gibi karşıyım. Mektepte siyasî konuşmada bulunsak sağcı öğrenciler ve jurnalcılar hemen duyar ve bursumun kesilmesi ile mektepten çıkarılmama kadar varabilir cezaları biliyor musunuz burada en zoru daimi baskı altındasınız; sizi kim takip ediyor kim dinliyor, ne okuduğunuzu kim izliyor bilemiyorsunuz. Bu daimî baskı insanı çıldırtmaya yeter."

FRANKO'YU EN ÇOK KORKUTAN

"Avrupa basınının ve insanlarının beş kişinin ölümüne gösterdikleri tepki, duydukları nefretin şiddeti bizleri şaşırttı. Siz Türksünüz, Ankara Belediyesinin İspanya Elçiliğinin elektriğini, suyunu kesmesini hayranlıkla karşıladık. Davamızın Türkiye kadar uzak ülkelerde destek bulacağını tahmin etmiyorduk.

Dış basının bizim için özel bir kıymeti var. Ben burada broşür bile dağıtamıyorum, Elimiz kolumuz bağlı, yapabileceğimizin en fazlasını yapıyoruz. Dış basının ve ülkelerin baskısı Franko rejimini korkutmaya kâfidir. Bugün Franko'yu korkutan en büyük şey Avrupa'dan kopmadır. Düşünsenize İspanya'ya gelen turist sayısında yüzde altmış kadar bir düşme olsa ekonomimize ne tesiri olur. Şimdilik geliri yerinde olan bir sınıf işçisi, gelirleri düşerse nasıl gözlerini politik sorunlara çevirirler. İç politikada zaten işçi sınıfı liberalizasyon istemekte, toplantı hürriyeti, serbestçe sendika kurma hürriyeti istemekteler, bir de geçim sıkıntısı ile karşılaşırlarsa Franko rejimi katiyetle yaşıyamaz."

İspanya'daki Franko lehinde yapılan mitinglerden söz ettim, nasıl izah edersiniz diye sordum. "Plaza de Oriente'deki Frankist miting'i anlatayım. 300 000 - 500 000 kişi toplandı. Bunların hepsini parayla satınaldılar. O gün Madrid ve civarındaki bütün fabrikalar kapatıldı, memurlar serbest bırakıldı, Madrid'e giden en pahalı trenlerde biletler bedava verildi, çoğunun cebine fabrikadan ayrılırken de bin pesetas bahşiş verdiler. (bin pesetas otuz Türk Lirası eder) Bunlar yetmezmiş gibi bir de işçileri ve memurları tehdit ettiler...Mitingde gözükmezseniz başınıza belâ çıkar, işten atılırsınız, fazla mesai alamazsınız dediler. Tabii ki kalabalık oldu mitingleri."

Daha sonra bana üniversite içindeki sağcı ve faşist gruplardan bahsetti: "Bizim hiç bir hürriyetimiz yok. toplanamazsın, politikadan bahsedemezsin, propaganda yasak. Halbuki bütün bu imkânlar onların elinde. Yalnız makinalı tüfekli polisler, eli sopalı faşistler ile savaşmıyoruz; aynı zamanda rejimin miting yapma, propaganda dağıtma, duvarlara yazı yazma, düşüne bileceğiniz her imkânı kullanmaya hakları vardır. Biz yalnız bir broşür taslağı hazırlarken yakalansak en az bir sene hapse gireriz. Zaten ilk mahkemeye kadar bir sene vakit alır, mahkemeler boş bile olsa bize bir seneden evvel sıra vermiyorlar."

ETA örgütü üyelerinin, kurşuna dizilen beş yurtsever için giriştikleri misillemede öldürülen üç polisin cenaze törenine katılanlar, cenazeleri Faşist selamı ile selamlıyor.

İSPANYA ADALETSİZ YARGI

Bilbao yakınlarında "terörist" gençleri savunan bir avukat ile görüşmek istedim. Gene ilk söylediği: "Aman ismimi yazmayın. Franko'ya karşı gençleri korumaktan zaten başımda yeter bela var." Camını gösterdi; dikkatimi çeken, bürosunun plastik - mika karışımı camlarında otuza yakın kurşun deliği bulunması idi. "Makinalı tüfek ile taradılar, paralel polis dediğimiz, Franko'nun izni ile çalışan polisten silâhlandırılmış, rejimden para alan gayet iyi donatılmış Frankist gerillaların marifeti" dedi. İki hafta kadar evvel camlarını makinalı ile taramışlar. Hem hatıra hem de buraya gelen ziyaretçilere ibret olsun diye yeni cam taktırmamış" önümüz kış, birkaç haftaya kadar yenisini taktırmam lâzım".

Avukat, Franko'nun yeni çıkarttığı "anti-terörist" kanunların nasıl adaleti yok ettiğini izah etti. Bir ay evvel çıkan bu kanunlarla askeri mahkemelerde yedi kişilik bir "yargı" ekibi var. Fakat bunlardan yalnız bir kişinin hukukçu olması yetiyor. Öbürleri asker vesaire, ne avukat, ne hakim, ne de hukuk okumuş. İşte suçlu veya suçsuz olduğuna karar veren "yargı organı" ikinci olarak da mahkemede suçlu zanlısının imzaladığı herhangi bir itiraf, hiç bir şekilde incelenmeden zanlının hüküm giymesine sebep oluyor.

Avukat "onlar için bir itiraf yazdırmak kolay. Aklınıza gelebilecek her işkenceyi gayet iyi biliyorlar. Burgos'da poliste on gün sorguya tuttukları bir kız vardı. Onuncu gün işkenceye dayanamadığı için kendini camdan attı. Zavallı şimdi iki ayağı da dizden kırık hastanede yatıyor. Ailesi ile de görüştürmüyorlar."

MAHKEMEYE İKİ SAAT KALA

"Şimdi yargılanacak olan yeni bir grup teröristten Frankocuları en fazla korkutan bir Wilson var (Bu takma adı Esas ismi Joze İgnatio Perez Beotegui). Polis tarafından yakalandıktan sonra Wilson beni avukatı olarak seçti. Mahkemesinin iki haftaya kadar olmasını bekliyoruz. Fakat avukatı olmama rağmen Wilson ile benim konuşmam yasak. Mahkemeden birkaç saat evvel beni çağırıp Wilson ile görüştürürler, ondan sonra müdafaasını yapmamı beklerler. Gördüğünüz gibi bütün bunlar Avrupa ülkelerine hukuki imiş gibi bir görüntü vermek.

"Bugün İspanya'da istedikleri insanı hapse atmaları için gerekli kanunlar yürürlükte. Bugün herhangi birisinin hapsedilmesi mümkündür ve bunu da terör havası yaratmak, entellektüelleri sindirmek, talebeleri hapsedip rejime karşı örgütlenmeyi önlemek, işçi liderlerini hapsedip grevleri önlemek için yaptılar. Bilbao'da bütün işçi liderlerini hapsettiler. Şimdilik grev olanağını kaldırdılar. Bence mühim olan ve basında, dış basında daha ele alınmayan şudur: Son bir ayda yanlız Bilbao'da 250 kişi tutuklandı. Bunlardan yanlız 40 kadarı ETA mensubu olarak tutuklandı. Geriye kalan 200 kadarı ise yalnız miting yapma, greve gitme gibi Fransa'da veya başka memleketlerde suç sayılmayan sebeplerden tutuklandı. Bu çok yüksek bir rakkamdır ve Franko rejiminin en ufak liberal kuvvetleri ezmeye çalıştığını gösterir."

TEK DAYANAK DIŞ BASIN:

Daha sonra Madrid Üniversitesi profesörlerinden biri ile konuştum: "Beş kişinin katlinden bir hafta sonra İspanya'yı unutmayacağınıza bana söz verin. Gazeteleri bilirim, bir hafta İspanya'dan bahsederler, sonra Jacklin Kennedy, sonra bir uçak kazası, bir futbol maçı... Bizde hür basın olmadığından dış basına ihtiyacımız var. Bugünkü İspanya beş gencin öldürülmesinden evvelki İspanya'nın aynısı değildir. Kanları toprağa akmış gençlerimiz var. Şimdi Franko rejiminden korkuyorum, fakat geçen haftaya nazaran kendimi daha cesur hissediyorum. Hürriyetlerimizi elde etmek için olan cabamızda daha da fazla bir şeyler yapmak için daha da büyük gayret sarf edeceğim. Bugünkü İspanya kötü bir kâbus gibidir. İki sene evvel Navaro hükümeti işe başladığında hiç ümidimiz yoktu biliyorsunuz. Navaro İspanya polisini idare ederdi Başbakan olmadan evvel. Fakat kendisinde ummadığımız liberal bir tavırla karşılaştık. Partilerin serbestçe kurulmasından bahsetti, serbest sendikacılığı savundu, fakat Franko'nun baskısına dayanamadı ve yön değiştirmek mecburiyetinde kaldı. Bugünkü rejim dahilinde hiçbir ümidim yok. Juan Karlos'un başa geçmesi hiçbir şey değiştirmez bizim için. Serbest politik partiler kurulmadan, serbest seçimlere gidilmeden, serbest sendikacılık olmadan-anlayacağınız tamamı ile liberal, sosyal-demokrat bir hükümet organı iş başına gelmeden-giriştiğimiz mücadeleyi bitmiş addetmiyeceğiz. Anlayacağınız daha uzun mücadelemiz olacak. DEVAM EDECEK

Politika

ABD'nin Hindistan'a nükleer yakıt göndermemesi istendi

WASHİNGTON-ABD Temsililer Meclisi Silahlı Kuvvetler Komisyonu üyelerinden Aspin, Hindistan'a nükleer yakıt sevkinin derhal durdurulmasını ve bu ülke nükleer silahların yayılmasını önleyici anlaşmayı imzalamadığı sürece sevkiyata yeniden başlamamasını istedi.

Wisconsin Demokrat Temsilcisi Aspin'e göre, ABD, 1974 Mayısında ilk nükleer denemesini yapmış olan Hindistan'a o tarihten beri yaklaşık olarak 18,5 ton zenginleştirilmiş uranyum göndermiştir. Gönderilen uranyumun dokuz atom bombasına yetecek ölçüde olduğu bildirilmekte. (A.A.)

PETROL ZENGİNİ İRAN, AVRUPA'DAN 100 MİLYON DOLAR BORÇ ALDI

TAHRAN-(ANKA)-"Industrial And Mining Bank" adlı İran Bankası, İran'daki sınai yatırımlarını karşılamak için Avrupa para piyasasından 100 milyon dolar borç aldığını açıkladı.

Borç için yapılan müzakereler, Alman "Deutsche Bank" ve Fransız "Societe Générale" aracılığıyla yürütüldü.

Tan ORAL

İRAN VE İNGİLTERE MALİ ALANDA İŞBİRLİĞİ YAPACAK

TAHRAN- İngiltere ile İran arasında Tahran'ın uluslararası bir malî merkez haline gelmesini sağlayacak bir işbirliğinin gerçekleştirileceği açıklandı.

İngiliz bankerleri ve maliye uzmanları ile İranlı iş adamlarının iki günden beri Tahran'da İngiltere Maliye Bakanı Denis Healey başkanlığında yaptıkları görüşmelerden sonra birer demeç veren Healey ve İran Başbakanı Amir-Abbas Hüveyda, iki ülke arasında mali alanda işbirliğinin gerçekleştirileceğini açıkladılar.

Healey, düzenlediği basın toplantısında İngiltere'nin İran ile Ortak Pazar arasında ilişki kurulması için çaba harcayacağını, bu ilişkilerin ortak çıkarlar ve karşılıklı saygı temeline dayanması gerektiğini söyledi.

Görüşmelere katılan ikiyüz İranlı ve İngiliz uzman arasında İran Maliye Bakanı Huşang Ensari ile İngiltere Merkez Bankası Guvernör yardımcısı Jasper Hollom da bulunmaktaydı.

Bu konferans, İran'ın petrolden elde ettiği büyük geliri ve sinaî gelişmesini Tahran'ı Ortadoğunun Maliye merkezi haline getirmek üzere seferber etme kararını yansıtmaktaydı.

İki ülke, bankacılık ve sigortacılık alanlarında işbirliği yapacağı gibi, döviz ve emtia borsalarında da işbirliği gerçekleştirilecek ve Tahran'da bir emtia borsası meydana getirilecektir.

Konferansta uluslararası haberleşme sistemlerinin geliştirilmesi gereği üzerinde de görüş birliğine varıldı.

İran başbakanı Hüveyda ise, yabancı sermaye sahiplerinin İran'daki yatırımlarında şirketlerin en fazla % 15- 25 hissesine sahip olabileceklerini, yüksek teknoloji gerektiren istisnai bazı durumlarda ise bu oranın % 35'e çıkmasına izin verilebileceğini belirtti.

Sovyetler ABD'ne düşük fiyatla petrol satmayacak

NEW YORK- "New-York Times" gazetesine göre Sovyetler Birliği, ABD'nin bu ülkeden piyasa fiyatının altında fiyatlarla petrol satın alma önerisine olumsuz cevap verdi.

Gazete kimliklerini belirtmediği yetkililere dayanarak, Sovyetlerin ABD'ne petrol satmayı reddetmelerinin başlıca nedenin fiyatının düşüklüğü olmadığını, Sovyetler'in bu öneriyi petrol üreten Arap ülkelerinin durumunu sarsmamak için reddettiklerini bildiriyor.

"New-York Times" a göre ABD, Sovyetler Birliğinden piyasa fiyatından % 15 daha ucuza petrol almayı önerir özellikle Petrol İhraceden Ülkeler Örgütü'ne (OPEC) dünya piyasasında fiyatları saptamanın yalnızca OPEC'in elinde olmadığını göstermek isteniş ti.

Gazeteye göre ABD yönetimi ayrıca Sovyetler Birliğinden düşük fiyatla petrol alınmasının bu ülke ile yapılması beklenen tahıl satış anlaşmasının Amerikalılarda tepki uyandırmasını önleyeceği umudundaydı. (A.A.)

Sihanouk Ulusal Kmer birlikleri komutanı Samphan ile

SİHANUK:"KAMBOÇYA FRANSA VE SSCB İLE DİPLOMATİK İLİŞKİ KURACAK„

NEW YORK-Kamboçya Devlet Başkanlığına geri dönen Prens Norodom Sihanuk, New-York'ta yayınlanan "Time" dergisine verdiği demeçte Sovyetler Birliği yöneticilerini savaş sırasında Ulusal Kurtuluş güçlerini desteklememekle suçladı.

Sihanuk, ülkesinin diğer ülkeler ile diplomatik ilişki kurmakta acele etmeyeceğini de belirterek, yeni Kamboçya yönetimi ile Sovyetler Birliği arasında diplomatik ilişki kurulmasının iki yıl alabileceğini söylemekte.

Sihanuk, "Sovyetler Birliği ve diğer Doğu Avrupa ülkeleri, bizi savaş sırasında desteklemediler."diyor.

Buna rağmen Kamboçya'nın tüm ülkelerle diplomatik ilişki kuracağını belirten Sihanuk, çok kısa bir süre içinde Cezayir ve Küba ile ilişki kurulacağını söyledi.

Time dergisi, Sihanuk'un dünyanın büyük devletlerinden ilkin Fransa, daha sonra da Sovyetler Birliği ile diplomatik ilişki kurulacağını söylediğini ileri sürüyor.

Sihanuk, "bundan sonra da Amerika ile ilişki kuracağız, bu da bir iki yıl alabilir"diyor. (THA)

Makarios, NewYork'tan Kıbrıs'a döndü

LARNAKA-Birleşmiş Milletler Genel Kurul toplantısına katılan Kıbrıs Rum Yönetimi Başkanı Başpiskopos Makarios, dün gece Atina'ya uğradıktan sonra Kıbrıs'a dönmüş bulunuyor.

Makarios, havaalanında verdiği demeçte, "ABD Dışişleri Bakanı Henry Kissinger'in Kıbrıs meselesine çözüm bulunmasında yapıcı bir rol oynayabileceğini" söyledi.

Kissinger ile yaptığı son görüşmede Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanının, kendisine "Kıbrıs meselesine çözüm bulunması için mümkün olan her türlü çabayı göstermeyi vaadettiğini" kaydeden Makarios, bir soruya verdiği cevapta, "Kissinger'in Kıbrıs meselesini çözüme ulaştırabilecek tek kişi olduğu" şeklindeki görüşe katılmadığını söylemiş ve şöyle konuşmuştur:

"Biz meseleye, Birleşmiş Milletler kararları çerçevesinde çözüm arıyoruz."

Kıbrıs konusunda iyimser olup olmadığı yolundaki bir soruyu ise Makarios şöyle cevaplandırmakta:

"Kötümserim diyemem, fakat iyimserim de diyemiyorum. Birleşmiş Milletlerdeki hava lehimizedir. Fakat Birleşmiş Milletlerden belirli bir çözüm beklemiyoruz, çünkü bu uluslararası kuruluş kendi kararlarını uygulayacak pratik güce sahip değildir."

Kıbrıs Rum yönetiminin "her yönde her çabayı göstereceğini belirten Başpiskopos Makarios, "Türkiye belirgin teklifler getirmedikçe toplumlararası görüşmelerin başlamasına imkân olmadığını" ileri sürmüş ve şöyle devam etmiştir:

"Türk teklifleri tatminkar olmazsa, bugünkü durum, bütün olumsuz etkileri ve tehlikeleri ile uzun bir süre devam edecektir." (A.A)

Türkiye'nin Ortadoğu'da etkin tanıtılması istendi

ANKARA(ANKA)- Türkiye'nin İslâm ülkelerinde tanıtma çabalarının yetersiz olması nedeniyle diplomatik olduğu kadar ekonomik ve kültürel konulardaki işbirliğinin de beklenen düzeye ulaşamadığı ve Türkiye'nin çok yanlış tanıtılmaya devam edildiği ileri sürüldü. Bu ülkelerde kültür merkezleri kurulması gerektiği savunuldu.

Uzun yıllar İslâm ülkelerinde büyükelçi olarak görev yapan büyükelçi Ali Binkaya, bu konudaki gözlem ve tecrübelerini Yankı dergisine anlattı.

"İslâm ülkelerinde geniş bir kamuoyuna ulaşmak için o ülkelere kendi dillerinde basılmış haftalık bültenler gönderilmelidir."